

Contemporary Persian Literature, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS)
Biannual Journal, Vol. 11, No. 2, Autumn and Winter 2021, 127-155

Reviewing Genres and Contents of Socialist Realism Stories in Periodicals of Tudeh Party of Iran

Mohammad Reza Haji Aqa Babaai*

Ghazaleh Mohammadi**

Abstract

Tudeh Party of Iran has used different literary genres for expressing their points of view and employed literature as a mean to state political ideas. Among literary genres, story has remarkable capability and it is counted as a suitable culture which both the pro-Party authors and mass folks can test their aptitudes. Investigating 14 dependent periodicals to Tudeh Party, story genres have been reviewed through utilizing Socialist Realism instructions perspective, in this study. According to findings, the used themes are more about economic poverty, cultural poverty, injustice upon poor people, call for unity and struggle against oppressors and other subjects of Socialist Realism approach. Even from style perspective, some of these stories are too amateur and have lack of narrative technique and some of them have been written so professional that their authors have been able to skillfully fit Party's instructions on subtexts. Another part of published stories is about Pop literature which has been one of Party's strategies in literary studies scope

Keywords: Literary schools, Socialist Realism, Fiction, Periodicals of Tudeh Party of Iran.

* Associate Professor , the literature allameh tabatabaei university, Hajibaba@atu.ac.ir

** M.A in Persian Literature in Allameh Tabatabaei University,
ghazaleh.mohammadi.1051374@gmail.com

Date received: 06/02/2021, Date of acceptance: 17/12/2021

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

بررسی گونه و محتوای داستان‌های رئالیسم سوسیالیستی در نشریات حزب توده ایران

محمد رضا حاجی آقابابایی*

غزاله محمدی**

چکیده

حزب توده ایران برای بیان دیدگاه‌های مورد نظر خود از گونه‌های مختلف ادبی نیز بهره گرفته است و ادبیات را به عنوان ابزاری برای بیان اندیشه‌های سیاسی به کار برده است. در میان گونه‌های ادبی، داستان ظرفیت قابل توجهی برای بیان اندیشه‌های حزبی داشت و بستری مناسب به شمار می‌آمد تا هم نویسندگان حرفه‌ای طرفدار حزب و هم توده مردم در آن طبع آزمایی کنند. در این پژوهش با بررسی ۱۴ نشریه وابسته به حزب توده، گونه داستان از منظر به کارگیری آموزه‌های رئالیسم سوسیالیستی بررسی شده است. بر اساس نتایج به دست آمده، مضامین به کار رفته در این داستان‌ها بیش‌تر درباره فقر اقتصادی، فقر فرهنگی، ستم بر فرودستان، دعوت به اتحاد و مبارزه با ستمگران و دیگر موضوعات برخاسته از رویکرد رئالیسم سوسیالیستی است. از نظر سبکی نیز بعضی از این داستان‌ها بسیار ابتدایی و فاقد شگردهای داستانی هستند و بعضی دیگر از داستان‌ها بسیار حرفه‌ای نوشته شده است و نویسندگان با مهارت توانسته‌اند آموزه‌های حزبی را در لایه‌های زیرین متن بگنجانند. بخش دیگر آثار داستانی منتشر شده به ادبیات عامه اختصاص دارد که یکی از راهبردهای حزب توده در حوزه پژوهش‌های ادبی بوده است.

* دانشیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، Hajibaba@atu.ac.ir

** کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، ghazaleh.mohammadi.1051374@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۲۰

Copyright © 2018, This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose.

کلیدواژه‌ها: مکتب‌های ادبی، رئالیسم سوسیالیستی، ادبیات داستانی، نشریات حزب توده ایران.

۱. مقدمه

حزب توده ایران در دهم مهر ۱۳۲۰ با گرد هم آمدن جمعی از روشنفکران و اندیشمندان که عمدتاً گرایش‌های مارکسیستی داشتند، تشکیل شد و به زودی توانست در میان اقشار گوناگون جامعه به‌ویژه تحصیل‌کردگان و شاعران و نویسندگان اعضا و هواداران فراوانی پیدا کند که از آن میان می‌توان از کسانی چون فاطمه سیاح، احسان طبری، خلیل ملکی، عبدالحسین نوشین، صادق هدایت، نیما یوشیج، فریدون توللی، بزرگ علوی، محمدعلی افراشته، پرویز ناتل خانلری، جلال آل احمد، به‌آذین و... نام برد.

حزب توده نگاهی ابزاری به ادبیات داشت و از این رو تمامی تلاش خود را به کار گرفته بود تا نویسندگان و شاعران، دیدگاه‌های مورد تایید حزب را که بر اساس آموزه‌های سوسیالیستی بود، در آثار خود مطرح نمایند؛ از این رو می‌توان شاخص‌های گرایش رئالیسم سوسیالیستی را که از سوی نهادهای ادبی شوروی تبلیغ می‌شد و اعضای حزب به آن اعتقاد داشتند در بیش‌تر این آثار دید.

در میان گونه‌های مختلف ادبیات، داستان ظرفیت قابل توجهی برای بیان اندیشه‌های حزبی داشت و بستری مناسب بود که هم روشنفکران جامعه و هم توده مردم در آن طبع آزمایی کنند. این داستان‌ها با موضوعات مختلفی از جمله ظلم و ستم به توده مردم نوشته می‌شده است و معمولاً در نشریات مختلف وابسته به حزب منتشر می‌شدند. اما با نگاهی دقیق به نشریات می‌توان گفت، نوع نشریه، سردبیر و مدیرمسئول نشریه در چگونگی پردازش داستان و سطح کیفی آن تأثیرگذار بوده است. در این پژوهش با نگاه به ۱۴ نشریه وابسته به حزب توده گونه داستان از منظر به کارگیری آموزه‌های رئالیسم سوسیالیستی مورد بررسی قرار گرفته است. نشریات مورد بررسی عبارت است از: سیاست، مردم، نامه مردم، نامه رهبر، ظفر، آذیر، مردم ماهانه، مردم آدینه، مردم برای روشن‌فکران، بیداری ما، رزم، سوگند، پیام نو و سروش فارس.

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۳۱

۱.۱ پیشینه پژوهش

در باره موضوع ادبیات از نگاه حزب توده ایران علی‌رغم اهمیت آن، مقالات چندانی وجود ندارد و بیش‌تر مقالات موجود نیز به آثار بعد از کودتای ۱۳۳۲ توجه کرده‌اند و به سال‌های آغازین تشکیل حزب و دوره اول فعالیت قانونی آن پرداخته‌اند. یاسر فراشاهی در مقاله‌ای تحت عنوان «پژوهشی در مبانی فکری نظریه ادبی حزب توده (۱۳۱۰-۱۳۳۰ ش)» به بررسی مبانی فکری - ادبی حزب پرداخته و به صورت مشخص به گونه ادبی خاصی توجه نکرده است. در این پژوهش غالب ارجاعات به مجله دنیا و پیام نوست و دیگر نشریات حزب بررسی نشده است (فراشاهی نژاد، ۱۳۹۸: ۸۵-۱۰۹). «تأثیر حزب توده بر ادبیات داستانی ایران (۱۳۳۲-۱۳۵۷)» عنوان مقاله دیگری است که به ادبیات داستانی حزب توده در بازه زمانی بعد از کودتا تا انقلاب اسلامی پرداخته است و توجه آن بیشتر بر تأثیر آشکارا و نهانی ایدئولوژی حزب بر داستان ایران معطوف بوده و آثاری از چند نویسنده مشهور را تحلیل کرده است (جوادی یگانه و همکار، ۱۳۹۱: ۲۰-۱). براساس بررسی‌های صورت گرفته، مقاله‌ای مشابه با موضوع این پژوهش یافت نشد.

۲. حزب توده و ترویج رئالیسم سوسیالیستی

یکی از گونه‌های رئالیسم یا واقع‌گرایی، رئالیسم سوسیالیستی است که کنگره نویسندگان شوروی در سال ۱۹۳۴ آن را مطرح کرد و به موجب آن این رویکرد به مهم‌ترین رویکرد هنری - ادبی و تنها سبک زیبایی‌شناسی در شوروی تبدیل شد. نظریات، اصول و ویژگی‌های این مکتب ادبی برگرفته از آموزه‌های مارکسیتی و کمونیستی و بیشتر نزدیک به دیدگاه‌های مارکسیتی لنین بود. این دیدگاه‌ها که برگرفته از نظریات منتقدانی چون بلنيسکی، پیساروف، دابرولیوبف و چرنیشکفسکی بود، در نقد ادبی ارزش‌های زیبایی‌شناختی اثر را فاقد جنبه‌های عقلانی، اخلاقی، کاربردی و تعلیمی می‌دانست. (سیدحسینی، ۱۳۸۴: ۳۰۸)

این رویکرد، خوانشی سیاسی و ایدئولوژی‌زده از مفهوم زیبایی است؛ تا جایی که حتی لنین عقیده داشت که هنرمندان آزادانه می‌توانند خلق کنند، اما کمونیست‌ها آنان را براساس برنامه‌هایشان ارشاد می‌کنند. (ناباکوف، ۱۳۷۱: ۳۸) با نگاه به این تفکر می‌توان گفت که رئالیسم سوسیالیستی یک شیوه رهبری و هدایت افکار عمومی از طریق نفوذ در فرهنگ و

هنر و ادبیات است. هدف رئالیسم سوسیالیستی نگاه زیبایی‌شناسی خاص به آثار ادبی و هنری نبود، بلکه گسترش مفهوم سوسیالیسم در شوروی و دیگر کشورهای دنیا بود. سه اصل گرایش‌های سیاسی و حزبی، دیدگاه‌های ایدئولوژیک و دیدگاه‌های مردم‌گرایانه از مهم‌ترین اصول رئالیسم سوسیالیستی است. منظور از گرایش‌های سیاسی و حزبی آن است که نویسندگان و شاعران و هنرمندان در این مکتب باید در خدمت دیدگاه‌های حزبی باشند، به گونه‌ای که هر نوع آموزشی در زمینه مسائل مختلف به‌طور کلی و «در عرصه هنر به‌طور خاص باید دربرگیرنده روح مبارزه طبقاتی به سردمداری پرولتاریا برای تحقق بخشیدن به دیکتاتوری خاص این طبقه باشد.» (هریسون، ۱۳۸۵: ۹۷) هدف این رویکرد براندازی نظام بورژوازی، از میان بردن طبقات مختلف اجتماعی و در نهایت منع بهره‌کشی انسان از انسان است.

منظور از دیدگاه‌های ایدئولوژیک نیز توجه به اهمیت ادبیات و هنر برای القای افکار حزبی است. ادبیات و هنر برای هنرمندانی که به این مکتب گرایش داشتند به منزله ابزاری است تا از طریق آن بتوانند اصول و مفاهیم خود را به مردم نشان دهند خصوصاً هدف ایشان آن بود تا انسان را، خصوصاً طبقه کارگر، از بند بردگی رها کنند.

منظور از گرایش‌های مردمی آن است که این هنر خود را متعلق به توده مردم می‌داند، توده مردمی که خود را در معرض استثمار دولت‌ها می‌بینند و دریافته‌اند که از این طریق می‌توانند به حقوق خود برسند. این توجه به توده‌های مردم تا جایی پیش رفت که نیاز به ایجاد زبانی تازه نیز حس شد. «باید زبانی با قابلیت‌های انقلابی و مردم‌پسند ایجاد کرد و از لفاظی‌های عوام‌فریبانه و تو خالی پرهیز کرد؛ چرا که ما به واژه‌های تازه نیاز داریم، واژه‌های اصیل که تصویرگر این عصر باشکوه تاریخی باشند.» (لوکاج، ۱۳۹۱: ۱۳۹)

در رئالیسم سوسیالیستی انسان محور توجه است، البته انسانی که برآمده از آموزه‌های مارکسیستی باشد. انسان در نگاه سوسیالیستی یعنی فردی که در طبقه کارگر یا دهقانان جای می‌گیرد و مورد ظلم و ستم نظام سرمایه‌داری قرار دارد. در این نگاه، انسان پدیده‌ای اجتماعی است که با کار و کوشش و همبستگی و توجه به الگوهای فرهنگی و سیاسی مورد تأیید نظام کمونیستی می‌تواند موجب بهبود اوضاع جامعه و دولتش شود. برای آن که این انسان بتواند از بند طبقه اجتماعی خود رها شود و در مقابل بورژوازی بایستد، مفاهیمی چون همبستگی، ظلم‌ستیزی، مبارزه با فقر اقتصادی و فرهنگی، آزادی‌خواهی، توجه به

بررسی گونه و محتوای ... (محمد رضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۳۳

فروستان اجتماع و... دارای اهمیت است و نیاز است برای او قهرمانی ترسیم شوند تا به عنوان الگو مورد تقلید واقع گردند؛ البته تمامی این مفاهیم تا زمانی ارزشمندند که در راستای تبلیغ دیدگاه‌های کمونیستی باشد و اگر چنین هدفی را برآورده نکند، مورد بی‌اعتنایی قرار می‌گیرد.

حزب توده ایران نیز با توجه به اعتقادش به دیدگاه‌های رهبران شوروی، در نشریات ادبی خود، به تبلیغ چنین رویکردی پرداخت و داستان‌هایی را منتشر کرد که مطابق با آموزه‌های رئالیسم سوسیالیستی بود. گونه داستان این امکان را برای نویسندگان نشریات حزب فراهم می‌کرده است که به راحتی طیف گسترده‌ای از مردم را با تفکرات حزب آشنا کنند و جذب نمایند؛ از این رو از گونه‌های پرطرفدار در نشریات حزب به‌شمار می‌آید.

طی هفت سال اولیه فعالیت قانونی حزب توده، در نشریات وابسته به حزب که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت، ۳۴۹ عنوان داستان تالیفی منتشر شده است که برخی از آن‌ها در یک شماره و برخی دیگر به صورت دنباله‌دار بوده‌اند. در ادامه چگونگی ترویج مبانی رئالیسم سوسیالیستی در این داستان‌ها بررسی می‌شود.

۳. الف) مضامین داستانی

با بررسی داستان‌هایی که در نشریات وابسته به حزب توده ایران منتشر شده است، متوجه می‌شویم که بسیاری از این داستان‌ها دارای مضامینی مشترک‌اند که بر اساس آموزه‌های رئالیسم سوسیالیستی شکل گرفته است. در ادامه به بررسی مضامینی که دارای بسامد بیشتری است می‌پردازیم.

۱.۳ فقر

شرح فقر و اختلاف طبقاتی که در جامعه حاکم است، یکی از مضامین پرتکرار داستان‌های منتشر شده در نشریات حزب است. فقر به دو شکل فقر اقتصادی و فقر فرهنگی در این داستان‌ها بازتاب داشته است.

۱.۱.۳ فقر اقتصادی

بسیاری از این داستان‌های به شرح فقر اقتصادی و اختلاف طبقاتی موجود در کشور پرداخته‌اند. در شماره‌های ۱۱۵، ۱۱۶ و ۱۲۷ نشریه «نامه رهبر» و شماره‌های ۱۳۶ و ۱۳۷ «نامه مردم» داستانی به نام «سیاه و سفید» از جهانگیر افکاری منتشر شده است که زندگی یک خانواده ثروتمند و یک خانواده فقیر را توصیفو با یکدیگر مقایسه می‌کند.

ناصر پارسال هم در همین کلاس بود. سه سال بود که به مدرسه می‌آمد. ولی بیش از دو کلاس را نتوانسته بود ببیند. بچه‌ای درشت‌استخوان و باهوش بود، با چشم‌هایی سیاه و پرنور [...] آستین‌های کنش از کهنگی به قدری کوتاه شده بود که از مچش یک وجب بالا می‌ایستاد و انقدر کت برایش تنگ بود که وقتی دکمه‌هایش را می‌انداخت چهار شاخ می‌ماند و نمی‌توانست بازوهایش را تکان بدهد [...]

و در ادامه زندگی کودکی ثروتمند، بدین‌سان:

هرمز بچه خوش‌روی بازیگوشی بود. از کودکی عادتش شده بود که دیر از خواب بلند شود و همیشه تا ساعت هشت بخوابد. بعد که بیدار می‌شد مقداری توی رخت‌خواب غلت می‌خورد. آنوقت کلفت مخصوص اتاق آفتابه لگن نقره را از آب چشمه پر کرده با صابون و ابر و حوله سر تخت‌خوابش می‌برد (نامه‌مردم، ۱۳۷: ۱۳۲۲)

در نشریه «مردم» نیز داستان‌هایی با همین مضمون دیده می‌شود، از جمله داستانی باعنوان «من یک کارگرم»، بدون نام نویسنده، که در آن نیز به اختلاف طبقاتی پرداخته شده است:

من هرگز به گردش و تفریح نمی‌روم و نمی‌دانم در دنیا چه خبر است. گاه که به عجله به کارخانه می‌رومیا به طرف خانه می‌آیم اطفال یا جوانانی را می‌بینم که هم‌سن من هستند ولی به طرف کارخانه نمی‌روند بلکه کیف زیر بغل دارند و به جانب دبستان می‌روند. من بی‌سواد مانده‌ام برای آنکه از کوچکی در طلب پول برای گذران زندگی افتاده‌ام. چقدر میل داشتم با سواد بشوم زیرا شوق آن را دارم. اگر من باسواد می‌شدم حتماً می‌توانستم حقوق بیشتری بگیرم و مادرم را معالجه کنم. خواهرم را به مدرسه بفرستم. در خانه در بست منزل کنم و غذاهای خوب بخورم و روزهای جمعه را استراحت کنم (مردم، شماره ۳: ۱۳۲۰)

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۳۵

داستان مشهور «زیر چراغ قرمز» از صادق چوبک، که به فقر و فحشا پرداخته در نشریه «مردم برای روشن فکران» منتشر شده است (مردم برای روشن فکران، ۶: ۱۳۲۳)، هم چنین تنها داستان منتشر شده از عبدالحسین نوشین در نشریات حزب توده، «استکان شکسته»، در «مردم ماهانه» به چاپ رسیده به موضوع فقر پرداخته (مردم ماهانه، ۵: ۱۳۲۵)، هم چنین از ابراهیم گلستان، که در آن روزها به عنوان یک تحلیلگر اخبار جهان در این نشریات فعال است، داستانی با همین موضوع تحت عنوان «به دزدی رفته‌ها» در همین نشریه منتشر شده است. (مردم ماهانه، ۳ (۱۵): ۱۳۲۶)

در نشریه «مردم آدینه» نیز، داستان‌های بسیاری با همین مضمون منتشر شده است که غالب آن‌ها از دو نویسنده با نام مستعار «ع. م. مینو» و «ع. ا. روئین» است که به صورت دقیق مشخص نیست که این افراد چه کسانی هستند. البته که این موضوع یک ویژگی در فعالیت‌های حزبی و ایدئولوژیک است، حتی افراد رده بالای حزبی همواره در یک هویت جمعی استحاله پیدا می‌کنند و به نوعی شخصیت فردی و فکری آدم‌ها قربانی هدف‌های تشکیلاتی و حزبی می‌شود و به همین دلیل است که در بسیاری از مقالات و نوشته‌های حزبی اشاره‌ای به نام نویسندگان نمی‌شود.

در آغاز فعالیت نشریه «ظفر»، در هر شماره یک داستان با موضوع شرح فقر و اختلاف طبقاتی و ظلم به کارگران منتشر می‌شده است. در پایان یک داستان به نام «بچه‌های ولگرد» از افراشته، می‌خوانیم:

...رفقا شما که این مقاله را می‌خوانید نمی‌دانم پدر هستی‌دیا خیر. اگر پدر باشید بایستی یک دقیقه فکر کنید ضامن این بدبختی‌ها و بیچارگی‌ها کیست؟ اطفال بی پدر را که بایستی اداره کند؟ طفلی که پدرش می‌میرد چه گناه کرده است که به آن‌ها بایستی در منجلاب بدبختی و بیچارگی فرو برود. آیا این دولت و این هیئت حاکمه که همه مالدار و صاحب ثروت هستند و اگر هم مردند اداره سرپرستی صغار از اطفال آن‌ها نگهداری خواهند کرد هیچ به فکر اطفال مردم بی چیز هستند؟ البته خیر زیرا سیر از گرسنه خبر ندارد. (ظفر، ۳: ۱۳۲۳)

داستان‌های «اجاره‌خانه» (پیام نو، ۱۰: ۱۳۲۵) و «آب» (پیام نو، ۱: ۱۳۲۷) از بزرگ علوی که در مورد رنج توده مردم و فقر آنان است در نشریه «پیام نو» به چاپ رسیده‌اند و

داستان‌های تالیفی نشریه سوگند نیز که تقریباً در تمام شماره‌های آن منتشر می‌شده، و نویسنده بسیاری از آن‌ها «ع. م. مینو» بوده و به فقر و اختلاف طبقاتی پرداخته است. نکته مهم در پرداختن به مضمون فقر آن است که بیش‌تر نویسندگان به صورتی آشکار و بدون استفاده از شگردهای داستانی به بیان مضمون فقر پرداخته‌اند و این امر نشانگر آن است که توجه به مضمون بیش از توجه به صورت و فرم برای نویسندگان این داستان‌ها مهم بوده است.

۲.۱.۳ فقر فرهنگی

دیگر موضوعی که در این داستان‌ها به چشم می‌خورد، شرح فقر فرهنگی جامعه است. در برخی داستان‌های «نامه رهبر» ضمن شرح فقر اقتصادی به بچه‌دار شدن در این شرایط نیز اشاره شده و این عمل نکوهش شده است:

من از شنیدن این خبر حالم تغییر کرده سرم داغ شد، فکر می‌کردم این شخص تا به حال سه بچه دارد، از یکی که اصلاً خبری نیست و این دو تای دیگر را هم که من دیده‌ام موجودات بدبختی هستند که زیر چنگال شهوت این مرد اسپرند و اصولاً امیدی بر رشد و نمو و تربیت آن‌ها نیست. حالا پس از چند صباحی یکی دیگر به این موجودات اضافه می‌شود [...] آن شب دو ساعت بعد از نصف بدون ماما، بدون داشتن روغن برای پختن کاجی، بدون داشتن خورده‌ای کره برای بچه، در روی زیلوی مندرس موجود بدبخت دیگری به دنیا آمد (نامه رهبر، ۲۳۸: ۱۳۲۲)

داستان «سرگذشت سکینه» (نامه رهبر، ۲۳۹: ۱۳۲۲) و «بچه‌خور» (آژیر، ۲۰۱-۲۰۲: ۱۳۲۳) نیز به همین موضوع پرداخته‌اند. در نشریه «نامه مردم» نیز داستانی تحت عنوان «شکار شوهر» منتشر شده که به فقر فرهنگی میان زنان پرداخته:

«[...] آقای... شما که می‌دانید آدم شوهر می‌کنه خوش بگذرونهوا الا خونه پدرش هست [...]» (نامه مردم، ۸: ۱۳۲۲)

«بیداری ما» ارگان تشکیلات دموکراتیک زنان، نیز داستان‌های با همین مضمون دارد. از جمله داستان «دستی دستی تو آتیش نمی‌ندازیم» که ماجرای دختری است که می‌خواهد با «چشمانی باز» ازدواج کند:

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۳۷

پاهشویک کفش کرده می‌گه مرغ یه پا داره. الله و بالله من باید این شوهری که برام اومده پیش پیش بینم، رفت و آمد بکنم و از اخلاقش سر در بیارم. انوقت بعد از همه حرفها تازه بگم آره یا نه! چشم ننت روشن! الهی دختر به آرزوت نرسی. الهی شب بخوابی صبح سر بلند نکنی. الهی اون کسی که اسم مدرسه رو جلوی تو برد به تیغ غیب گرفتار بشه! حالا پیام سر آخر سری بعد از یک عمر دعا و نماز به درگاه خدا گناه و بی آبرویی تو رو به گردن بگیرم... (بیداری ما، ۴: ۱۳۲۳)

فقر فرهنگی که نویسندگان این قبیل داستان‌ها به بیان آن پرداخته‌اند، برخاسته از فقر اقتصادی است و نتیجه ظلم طبقات حاکم نسبت به فرودستان است. ضمن آن که به‌صورتی غیر مستقیم، داشتن گرایش‌های مذهبی را نیز برخاسته از فقر فرهنگی جلوه می‌دهند.

۲.۳ ظلم و ستم بر فرودستان

بر اساس دیدگاه‌های کمونیستی طبقه پرولتاریا به دو گروه کارگران و دهقانان تقسیم می‌شود که با استفاده از توان بدنی کسب درآمد می‌کنند، از این رو ضعیف‌ترین اقشار جامعه به شمار می‌آیند. رهبران فکری کمونیسم، توجه به کارگران و دهقانان را به‌عنوان یکی از اصول مهم حرکت به سوی جامعه‌ای سوسیالیستی مطرح کرده‌اند و نویسندگانی که به تبلیغ اندیشه‌های حزبی پرداخته‌اند، به این اصل مهم توجه داشته‌اند و در آثار خود بیش‌تر مشکلات دو طبقه کارگر و کشاورز را مطرح کرده‌اند.

روزنامه سیاست، اولین ارگان رسمی حزب توده ایران، داستانی تحت عنوان «کتاب آرزو» تالیف عباس اسکندری رادر ۱۴۸ شماره از ۱۵۹ شماره منتشر شده خویشت چاپ کرده است. این داستان شبیه به یک رمان تاریخی است، کهبا جزئیات دقیق و به‌صورت خاطره‌وار تاریخ مشروطه و ظلم و استبداد آن دوران را شرح می‌دهد.

در داستان «حلاج شهر ل...» به ظلم‌هایی که به کارگران می‌شود پرداخته شده است و این‌که اربابان مزد کارگران را «انعام» می‌دانند (نامه رهبر، ۷۰: ۱۳۲۲). «محیط تنگ» (مردم ماهانه، ۹: ۱۳۲۶) و «زندگی که گریخت» (مردم ماهانه، ۳ (۱۵): ۱۳۲۶) که در مورد فقر کارگران و ظلم به آنان است و «اعتراف» (مردم ماهانه، ۱ (۱۳): ۱۳۲۶) که راجع به ظلم به زندانیان و مبارزه ایشان است، از جلال آل احمد در «مردم ماهانه» منتشر شده‌اند و «فردا»

۱۳۸ ادبیات پارسی معاصر، سال ۱۱، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

(پیام نو، ۷ و ۸: ۱۳۲۵) صادق هدایت که راجع به ظلم به کارگران است نیز در نشریه پیام نو، به چاپ رسیده است.

در داستانی با عنوان «برای پسر ارباب»، که در نشریه «رزم» منتشر شده بار دیگر موضوع ظلم اربابان بر زیردستان مطرح شده است:

ارباب برای این که دردانه نونورش را راضی کند پیرمردی را که هنوز می توانست شاداب و سوزنده زندگی کند زیر خاک کرد دختری را که به زندگیش امیدها داشت به خدمت کاری انداخت و برای اینکه هوس دو سه روزه پسرش را خوابانده باشد زندگی یک دهقان خدمتکار و شرافتمند را بیربخت کرد و علی مراد را سرگردان نمود. اربابها همه همینطور هستند. اربابها خودپسندند، اربابها نونور هستند و فکر هیچ کس را نمی کنند بگذار آنها به مرادشان برسند و دنیا به هم بخورد، برای آنها هیچ اهمیتی ندارد. (رزم، ۳۳: ۱۳۲۲)

داستان های بسیاری در این نشریات به ظلم اربابان پرداخته اند، از جمله «دهکده پرلان» (سوگند، ۶-۱۴: ۱۳۲۷) و «بر باد رفته ها» (سوگند، ۱۶: ۱۳۲۷)، «مرگ کارگر» (نامه رهبر، ۱۲۸: ۱۳۲۲)، «اختراع تازه» (نامه مردم، ۲۲: ۱۳۲۲)، «سیب سرخ» (پیام نو، ۲ و ۳: ۱۳۲۷)، «کودکان را برای چه می دزدیدند؟» (آزیر، ۱۹۲: ۱۳۲۳)، «رای منصفانه دادگاه» (ظفر، ۸: ۱۳۲۳) و ...

۳.۳ فساد اجتماعی

موضوع پر بسامد دیگر در این نشریات پرداختن به فسادهای اجتماعی است. داستان هایی که این مضمون را مورد توجه قرار داده اند اغلب ساده و بی پیرایه هستند و بسیاری از آنها به صورت حکایتی برای شرح یک معضل اجتماعی نوشته شده اند؛ برای مثال در انتهای داستانی تحت عنوان «دم پختک» آمده است:

وی بعداً فهمید که چرا در یک اجتماع باید بینوائی موجود باشد تا انجمن های خیریه لزوم پیدا کند و آنوقت دریافت که همه چیز برای آسایش و تغذیه همه کس در اجتماع به قدر کافی موجود است لیکن سیستم غلط اجتماعی ما عده ای را بیش از آن حدی که لایقند بهره داده و عده کثیر دیگری را خیلی کمتر از کارشان مزد می دهد (نامه مردم، ۹: ۱۳۲۲)

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۳۹

در مطلبی تحت عنوان «زندگی روزانه» در نشریه مردم مشاغل کاذبی که در جامعه وجود دارد و حاصل برنامه‌های اشتباه توسعه و مهاجرت روستاییان به شهر است، مورد نقد قرار گرفته است و در ضمن آن سیاست مذهب‌ستیزی نیز دنبال شده است.

لابد این قران خوان قلابی هم یکی از آن بیکاره‌هایی است که تازه از ده آمده و در این هنگامه تمدن بهترین راه کاسبی کردن و نان خوردن را اینطور تشخیص داده بیایکی از آن شیخ‌های پوسیده است که برای نان در آوردن راهی جز خواندن قران آن هم درکنار خیابان بلد نیست [...] ما اسلام را می‌خواهیم نه این آش شله قلمکاری که برایمان درست کرده‌اند (مردم، ۱۱۰: ۱۳۲۲)

نشریه سروش فارس، بیش از دیگر نشریات به مضمون فساد اجتماعی پرداخته است که از آن میان می‌توان به داستان‌های «تیر ناحق» (سروش فارس، ۸۸: ۱۳۲۳)، «شب اول قبر»، ۹۸: ۱۳۲۳)، «کیسه کش» (سروش فارس، ۱۳۱: ۱۳۲۳)، «در اتاق دادستان» (سروش فارس، ۱۶۴: ۱۳۲۴)، «نامدار» (سروش فارس، ۲۶۹: ۱۳۲۵) اشاره کرد. البته این مضمون در دیگر نشریات نیز به صورت فراوان مطرح شده است؛ به عنوان نمونه داستان‌های «رای منصفانه دادگاه» (ظفر، ۸: ۱۳۲۳)، «دیوانه» (سوگند، ۲۶: ۱۳۲۷)، «سفر تجارتنی» (مردم برای روشن فکران، ۴۱: ۱۳۲۴)، «برق سرنیزه» (آزیر، ۲۰۳: ۱۳۲۳)، «کارت ویزیت» (بیداری ما، ۴: ۱۳۲۳) و ...

۴. ب) سبک داستانی

داستان‌های منتشر شده در نشریات حزب توده، اگرچه از نظر مضمونی دارای شباهت فراوان است، از نظر گونه‌های داستانی می‌توان میان آن‌ها تمایزاتی مشاهده کرد. با بررسی‌های انجام شده به نظر می‌رسد می‌توان این داستان‌ها را در سه گونه مختلف قرار داد:

۱.۴ داستان‌های محتوا محور

ادبیات برای حزب توده همواره دستاویزی برای هموار ساختن راه رسیدن به اهداف و آرمان‌های حزبی بوده است و چون در این راه بیشترین اهمیت رادرون‌مابه‌ها و جاذبه‌های

۱۴۰ ادبیات پارسی معاصر، سال ۱۱، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

موضوعیدارند، اغلب استواری زبان و ساختار در پدیده‌های هنریمغفول می‌ماند و داستان به ابزاری برای تبلیغ اندیشه‌های حزبی بدل می‌شود و خلاقیت‌های هنریکم و بیش از میان می‌رود.

بسیاری از این داستان‌ها به شیوه خاطره‌نویسی ارائه شده‌اند و نویسندگان آن‌ها افرادی عادی هستند و سبک ادبی خاصی ندارند. غالب این داستان‌ها از میان نامه‌های رسیده به نشریه انتخاب شده‌اند و خالی از هر گونه تکنیک داستان‌پردازی، کاملاً ساده و بدون بهره‌گیری از شگردهای داستانی هستند. در این داستان‌ها معمولاً نویسنده در انتهای داستان، نتیجه یا شعار مورد نظر خود را به صورتی روشن بازگو می‌کند؛ برای نمونه در داستان «کارگر» بعد از بیان داستان می‌خوانیم:

حالا دیگر نباید شما خوانندگان اصول دین از من بپرسید که مثلاً پاسبان‌ها و نگهبان‌های دم درب اطاق جناب رئیس چه معامله‌ای با آن بیچاره کردند و چطور چهار دست‌وپای او را گرفته توی سالن‌های کثیف و هوای خفه‌کننده کارخانه انداختند (سیاست، ۸۰: ۱۳۲۱)

داستان «توده‌ای‌ها» نیز با این‌عبارت به پایان می‌رسد:

«کاش یک نفر اینجا بود و از قول ما به تمام اربابان حریص پیام می‌برد: بدین طرق توده‌ها قیام می‌کنند» (نامه رهبر، ۳۶۱: ۱۳۲۳)

داستان «به درک که فقیر بیچاره‌ها از بین بروند» نیز دارای شعار روشنی است:

«حرف پیش خودمان بماند ارباب خیلی احمق بود ارباب نمی‌دانست اگر فقیر بیچاره‌ها از بین بروند دیگر نمی‌تواند ارباب بشود و دیگر کسی نیست که او را استثمار بکند! ارباب خیلی احمق بود!» (نامه مردم، ۶۴: ۱۳۲۲)

در داستان «صبح امتحان» نیز به همین روش، نتیجه‌گیری از سوی نویسنده صورت گرفته است.

«فقط اتحاد و اقدام است که می‌تواند فساد و پلیدی‌های اجتماع را بشوید و دنیای نوی که در آن جز اشک وجد و سرور به چشم نیاید بنا نماید. جوانان برای بنا نهادن چنین دنیائی جبهه جوانان را تقویت کنید.» (رزم، ۴: ۱۳۲۲)

نام داستان‌ها نیز تا حدودی نشان‌دهنده محتوای و مضمون و شعاری است که نویسنده در پی بیان آن است. در ادامه بعضی از عناوین داستان‌ها آورده می‌شود: «کیسه‌کش مازندرانی»

بررسی گونه و محتوای ... (محمد رضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۴۱

(نامه رهبر، ۲۳۳: ۱۳۲۲)، «آب حوض کش» (نامه رهبر، ۲۳۵: ۱۳۲۲)، «دختر سبزی فروش»
(مردم، ۲۵: ۱۳۲۰)، «عمله بیکار» (مردم، ۱۰: ۱۳۲۰)، «سرگذشت حسن گاریچی»
(ظفر، ۲۷۰: ۱۳۲۵)، «دختر قالی باف» (ظفر، ۳۴۱: ۱۳۲۵) و...

۲.۴ داستان مقاله‌ها

یکی از گونه‌های خاص داستانی که در این نشریات دیده می‌شود، داستان‌هایی است که در ضمن روایت داستانی و با توجه به موضوع، ناگهان نویسنده وارد متن داستان می‌شود و ضمن انطباق شرایط داستان با وضعیت دنیای واقع، درباره معضلات موجود در جامعه نظریات خود را بازگو می‌کند. در این گونه از داستان‌ها ظاهراً روایت داستانی فقط عاملی برای آماده سازی ذهن مخاطب بوده است تا نویسنده بتواند دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی خود را خارج از روایت داستانی بازگو کند. در پایان داستان «کیسه کش» به قلم فریدون توللی، نویسنده این چنین به طرح دیدگاه‌های انتقادی خود می‌پردازد:

شما در این ادارات یک نفر را به من نشان بدهید که بر سر کارش مسلط باشد مهندس راه بخشدار است، بخشدار معلمی می‌کند، معلم عدلیه چی است، عدلیه چی حفاری می‌کند، حفار چغند می‌کارد چغند کار دامپزشک است، دامپزشک مهندس آبیاری است، مهندس آبیاری دندان می‌کشد، دندانساز معلم موسیقی است، معلم موسیقی دفتر ازدواج و طلاق دارد، دفتر دار مشق رقص می‌دهد، رقص نخست‌وزیری می‌کند! خلاصه همه کار می‌کنند و همه پول می‌گیرند، ولی هیچکس بر خود سوار نیست! (سروش فارس، ۱۳۱: ۱۳۲۳)

در داستان «صادق ملا رجب» نیز نویسنده پس از گفتن داستان، شرایط حاکم بر دنیای داستان را با شرایط موجود در جامعه می‌سنجید:

به یادم آمد که ساعد هم در قضیه نفت با منطق آقای گلپهاری خیانت و دو روئی خود را رنگ وطن پرستی می‌داد. باز به یادم آمد با همین منطق گلپهاری قرارداد ننگین داری را برای سی سال دیگر تمدید نمود و ملت فقیر و برهنه ایران را از یک منبع سرشار و گرانبهای اقتصادی محروم داشت (سروش فارس، ۱۳۵: ۱۳۲۳)

داستان «یاخچی دور» در نامه رهبر نیز دارای چنین سبکی است. (نامه رهبر، ۴۱۷: ۱۳۲۳)

۳.۴ داستان‌های حرفه‌ای

با توجه به این که نویسندگان حرفه‌ای زیادی از اعضا یا هواداران حزب توده به‌شمار می‌آمدند، در نشریات حزبی آثار داستانی ایشان منتشر می‌شد. این داستان‌ها از نظر ساخت هنری و استفاده از تکنیک‌های داستان‌نویسی در سطح بالایی قرار دارد و در کنار محتوا، فرم داستان نیز از اهمیت برخوردار است. از میان نویسندگانی که به صورت حرفه‌ای داستان نوشته‌اند و در نشریات حزب توده منتشر کرده‌اند، می‌توان از کسانی هم‌چون صادق هدایت، صادق چوبک، بزرگ علوی، جلال آل احمد، به آذین و عده‌ای دیگر از نویسندگان مشهور نام برد.

نشریه «پیام نو»، ناشر افکار انجمن روابط فرهنگی ایران با اتحاد جماهیر شوروی، با هیئت تحریریه‌ای متشکل از «فاطمه سیاح، عیسی بهنام، پرویز ناتل خانلری، ذبیح‌الله صفا، عبدالحسین نوشین، سعید نفیسی، عبدالحسین نوشین و صادق هدایت» در دوره دوم خود توجه ویژه‌ای به ادبیات داشته است و آثار داستانی منتشر شده در این نشریه، بسیار حرفه‌ای و به قلم نویسندگان توانمند آن دوران است. داستان «نفی» (پیام نو، ۹: ۱۳۲۴) صادق چوبک در این نشریه نیز منتشر شده است. چهار اثر صادق هدایت، «طلب آموزش» (پیام نو، ۱۲: ۱۳۲۴) که به انتقاد از دین پرداخته، «فردا» (پیام نو، ۷ و ۸: ۱۳۲۵) که رنج کارگران را مورد توجه داشته، «دش آکل» (پیام نو، ۸: ۱۳۲۴) که زندگی توده مردم و اخلاقیاتشان را شرح داده و «آبجی خانم» (پیام نو، ۶: ۱۳۲۵) که به خرافات رایج در میان توده مردم پرداخته است، در این نشریه منتشر شده‌اند. داستان «معرکه» (پیام نو، ۲: ۱۳۲۴) از جلال آل احمد که راجع به خرافات است، «اجاره‌خانه» (پیام نو، ۱۱: ۱۳۲۵) و «آب» (پیام نو، ۱: ۱۳۲۷) از بزرگ علوی که در مورد رنج توده مردم و فقر آنان است نیز در نشریه پیام نو به چاپ رسیده‌اند. داستان‌های کودکانه از صبحی مهتدی نیز در چندین شماره این نشریه منتشر شده‌است.

در نشریه «مردم برای روشنفکران» که شورای نویسندگانانش را «دکتر رادمنش، عبدالصمد کامبخش، احمد قاسمی، احسان طبری، دکتر فروتن، مهندس زاوش،

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۴۳

مهندس مکی نژاد و انور خامه‌ای» تشکیل می‌دادند و به صورت هفتگی منتشر می‌شد، داستان‌هایی از صادق چوبک، بزرگ علوی و جلال آل احمد چاپ شده است. داستان «زیر چراغ قرمز» (مردم برای روشن فکران، ۶: ۱۳۲۳) و «گل‌های گوشتی» (مردم برای روشن فکران، ۹: ۱۳۲۳) و «نفی» (مردم برای روشن فکران، ۴: ۱۳۲۳) از صادق چوبک، که همگی به زندگی توده مردم و فقر و اختلاف طبقاتی‌ای که در جامعه وجود دارد پرداخته‌اند، «تابوت» (مردم برای روشن فکران، ۴۵: ۱۳۲۴) از جلال آل احمد که به خرافات و تظاهر به دین‌داری پرداخته است و داستان «یک زن خوشبخت» (مردم برای روشن فکران، ۷: ۱۳۲۳) از بزرگ علوی که بیانگر زندگی توده مردم و ظلمی است که به زنان می‌شود، در این نشریه منتشر شده است.

«مردم ماهانه» به سردبیرش احسان طبری و مدیریت جلال آل احمد^۲، داستان‌های «لاک صورتی» (مردم ماهانه، ۱: ۱۳۲۵)، «محیط تنگ» (مردم ماهانه، ۹: ۱۳۲۶) و «زندگی که گریخت» (مردم ماهانه، ۳: ۱۵) (۱۳۲۶) و داستان «اعتراف» (مردم ماهانه، ۱: ۱۳: ۱۳۲۶) را از جلال آل احمد منتشر کرده است که نویسنده در آن‌ها به بیان فقر اقتصادی و فرهنگی و مشکلات زنان و رنج‌های زندانیان پرداخته است.

در این نشریه از بزرگ علوی نیز داستان‌های «پنج دقیقه پس از دوازده» (مردم ماهانه، ۷: ۱۳۲۶) و «گیله‌مرد» (مردم ماهانه، ۳: ۱۵) (۱۳۲۶) و «خائن» (مردم ماهانه، ۶: ۱۸) (۱۳۲۶) منتشر شده است که به بیان فساد اداری و ظلم و ستم بر کشاورزان و مضامین آزادی‌خواهی و مبارزه با ستمگران پرداخته است.

در نشریه «مردم ماهانه» یک داستان نیز از ابراهیم گلستان به نام «به دزدی رفته‌ها» منتشر شده است (مردم ماهانه، ۳: ۱۵) (۱۳۲۶)، که مضمون آن درباره فقر توده مردم است.

احسان طبری نیز داستان‌هایی در این نشریه دارد، از جمله «شغال‌شاه» (مردم ماهانه، ۲: ۱۳۲۵) که به موضوع آزادی‌خواهی پرداخته است، «راهی به بیرون از دیار شب» (مردم ماهانه، ۲: ۱۴) (۱۳۲۶) که داستانی نمادین درباره ظلم است و «سومین پتک» (مردم ماهانه، ۸: ۲۰) (۱۳۲۷) که در مورد ظلم به کارگران است.

دیگر نویسنده فعال سعید نفیسی است که سلسله داستان‌هایی در مورد شکوه گذشته ایران و مبارزات آزادی‌خواهان آن روزها منتشر کرده است که بیشتر آن‌ها درباره مقاومت ایرانیان در مقابل اعراب است: داستان‌های «ماه نخشب» (مردم ماهانه، ۴: ۱۳۲۵)،

۱۴۴ ادبیات پارسی معاصر، سال ۱۱، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

«جوانمرد خراسان» (مردم ماهانه، ۵: ۱۳۲۵)، «پسر آذرک» (مردم ماهانه، ۶: ۱۳۲۵)، «امیرزاده نافر جام» (مردم ماهانه، ۹: ۱۳۲۶)، «ابومنصور محمدبن عبدالرزاق» (مردم ماهانه، ۳: ۱۵)، (۱۳۲۶) و «آتش سده» (مردم ماهانه، ۵: ۱۷)، (۱۳۲۶).

از عبدالحسین نوشین نیز داستانی به نام «استکان شکسته» (مردم ماهانه، ۵: ۱۳۲۵) در این نشریه منتشر شده که در مورد فقر است. در دیگر داستان‌های منتشر شده در این نشریه نیز کمابیش همین مضامین تکرار شده‌اند و از نظر بهره‌گیری از عناصر و شگردهای داستانی نیز در سطح بالایی قرار دارند.

نشریه «بیداری ما» که به مسئولیت زهرا اسکندری از تیر ۱۳۲۳ تا ۱۳۲۷ فعال بوده و به صورت تخصصی به زنان می‌پرداخته است، در شماره‌های اول، داستان‌های محتوا محوری که به سبک و ساخت هنری توجه چندانی ندارند، منتشر می‌کرد، اما به تدریج داستان‌های حرفه‌ای از نویسندگان مشهور منتشر کرد که از آن میان می‌توان به داستان «لاله» از صادق هدایت (سال دوم، شماره ۶، دی ۱۳۲۴)، و داستان «سایه» از سیمین دانشور (سال پنجم، شماره ۸ و ۹، آبان و آذر ۱۳۲۷) نام برد. بخشی از این نشریه به انتشار داستان‌هایی برای کودکان اختصاص داشت.

۴.۴ داستان‌های عامیانه

توجه به فرهنگ و ادبیات عامه و اقلیت‌های قومی یکی از مسائلی است که از سوی رهبران فکری رئالیسم سوسیالیستی تبلیغ می‌شد، از این رو همزمان با گسترش اندیشه‌های مارکسیستی در ایران، پژوهش‌های مرتبط با ادبیات عامه اوج گرفت و در نشریات وابسته به حزب توده نیز جایگاه خاصی پیدا کرد. برخی از این نشریات با انتشار ضرب‌المثل‌های ملل مختلف و اشعار محلی و داستان‌های فولکلور و عامیانه تلاش می‌کردند هرچه بیشتر به پررنگ کردن خرده فرهنگ‌ها و برجسته کردن ادبیات اقوام مختلف بپردازند.

نشریه پیام نو از جمله نشریاتی است که به صورت تخصصی به موضوع ادبیات عامه پرداخته است. از شماره هفتم سال اول این نشریه، بعد از مقدمه‌ای کوتاه بر یک داستان فولکلور به قلم کریم کشاورز، در هر شماره داستان‌ها و اشعار فولکلور به چاپ رسیده است. در مقدمه کریم کشاورز درباره اهمیت ادبیات توده مردم چنین آمده است:

بررسی گونه و محتوای ... (محمد رضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۴۵

ادبیات شفاهی توده، یعنی قصص و حکایات و امثال و حکم و معماها و آوازه‌ها و اشعاری که سینه‌به‌سینه و دهن‌به‌دهن به ما رسیده و اکنون نیز در آزمایشگاه پربرکت و حاصل خلق دائماً در حال تکوین است. ادیبان نامداری مانند گورکی و پوشکین و گوگول و نگراسوف و تولستوی و دانتیه و شکسپیر و گوته به این نکته پی برده و دست توسل به سوی آن منبع بیکران دراز کرده و مضامین بکر و موضوع‌های تازه به‌دست آوردند. برای درک خصوصیات ادبیات ملتی امتیازات فولکلور و ادبیات توده آن را باید دانست. (سال اول، شماره ۷، بدون تاریخ)

داستان‌هایی از ادبیات عامه چون «متل ماه‌پیشانی» (پیام نو، ۷ و ۸: ۱۳۲۴)، «شنگول و منگول» (پیام نو، ۷ و ۸: ۱۳۲۴) «زن پیه زن» (پیام نو، ۵: ۱۳۲۵)، «آسانو» (پیام نو، ۹: ۱۳۲۵)، «گل به صنوبر چه گفت» (پیام نو، ۱۲: ۱۳۲۵)، «میرزا مست و خمار و بی بی مهرنگار» (پیام نو، ۲: ۱۳۲۵) و... در این نشریه منتشر شده‌است.

گاهی نیز روایت‌های گوناگون یک داستان فولکلور، مورد بررسی قرار گرفته است؛ به‌عنوان مثال شش روایت از داستان «بزک زنگوله پا» از افراد مختلف جمع‌آوری و منتشر شده است که از نظر چگونگی تطور این داستان دارای اهمیت است. (پیام نو، ۳: ۱۳۲۴)

داستان‌های فولکلور سایر ملت‌ها نیز مورد توجه این نشریه بوده است؛ به‌عنوان مثال داستان «بی بی پیک» از داستان‌های فولکلور روسیه به شمار می‌آید در این نشریه منتشر شده است. (پیام نو، ۵: ۱۳۲۷).

ادبیات عامه در دیگر نشریات نیز مورد توجه بوده است و داستان‌ها در این زمینه منتشر کرده‌اند؛ از جمله داستان «پلنگ و دله» (مردم ماهانه، ۲: ۱۳۲۵)، «شاعباس و دختر» (مردم ماهانه، ۶: ۱۳۲۵)، «سرگذشت دیو و کوک» (مردم ماهانه، ۹: ۱۳۲۶) و....

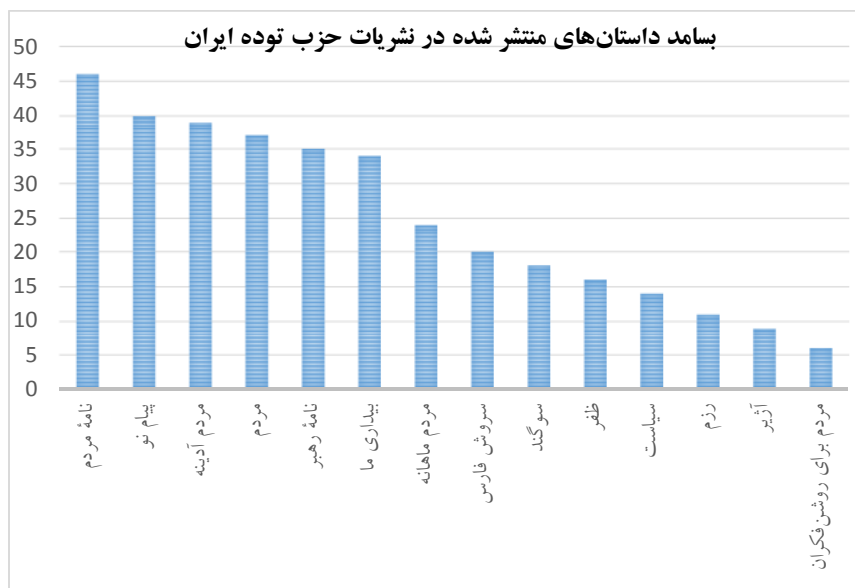
۵. نتیجه‌گیری

حزب توده ایران در طول تاریخ‌حیات سیاسی خود، هنر و ادبیات را به‌عنوان ابزاری برای ترویج آرمان‌ها و آموزه‌های خود به کار گرفته‌است و با توجه به آن که در میان اعضا و هواداران این حزب، تعداد زیادی از شاعران و نویسندگان ایرانی حضور داشته‌اند، خواسته و ناخواسته بسیاری از دیدگاه‌های ایدئولوژیک بویژه رویکرد رئالیسم سوسیالیستی در این آثار به خوبی دیده می‌شود.

از نظر سبک نوشتاری، آثار داستانی منتشر شده بر اساس آموزه‌های رئالیسم سوسیالیستی را می‌توان به دو دسته داستان‌های محتوا محور و ابتدایی و داستان‌های حرفه‌ای تقسیم‌بندی کرد. در داستان‌های محتوا محور، بیش‌تر با شعارها و بیان آرمان‌های حزبی روبه‌رو هستیم و از شگردهای داستانی و پیرنگ‌های پیچیده خبر چندانی وجود ندارد. نویسندگان این داستان‌ها بیش‌تر کسانی هستند که به صورت تفتنی به ادبیات پرداخته‌اند و تحت تأثیر شعارهای حزبی، آثاری را پدید آورده‌اند. در این داستان‌ها اغلب از استواری زبان و ساختار غفلت شده است و خلاقیت‌های هنریدر برابر جزمیت‌های حزبی و ایدئولوژیکاز میان رفته‌است.

دسته‌ای دیگر از داستان‌های نوشته شده بر اساس آموزه‌های رئالیسم سوسیالیستی به نویسندگان حرفه‌ای اختصاص دارد که بر اساس شگردهای داستانی به خلق اثر پرداخته‌اند و بسیار ظریف و ماهرانه در لایه‌های زیرین داستان به طرح دیدگاه‌های ایدئولوژیک پرداخته‌اند.

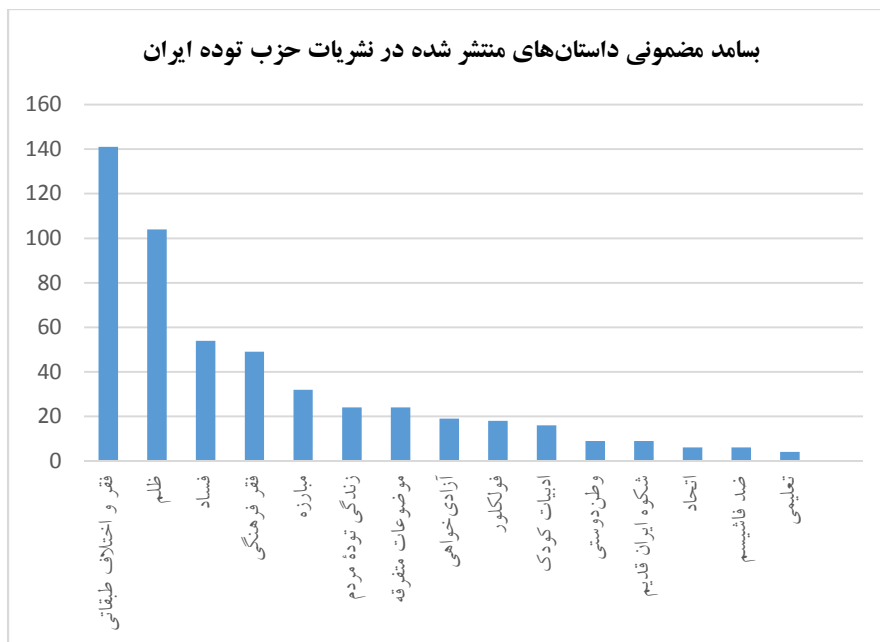
در این پژوهشبا بررسی ۱۴ عنوان نشریه وابسته به حزب توده ایران در دوره اول فعالیتش (مهر ۱۳۲۰ تا بهمن ۱۳۲۷) می‌توان چنین نتیجه گرفت که گونه ادبی «داستان» برای حزب توده ایران اهمیت به‌سزایی داشته و نویسندگان دارای گرایش‌های حزبی از این گونه ادبی برای بیان اندیشه‌های ایدئولوژیک حداکثر استفاده را کرده‌اند.

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۴۷

شایسته یادآوری است که بسیاری از داستان‌های منتشر شده در این نشریات به صورت دنباله‌دار هستند و این آمار بر اساس عناوین داستان‌هاست، نه تعداد شماره‌هایی که این داستان‌ها را منتشر کرده‌اند؛ برای مثال روزنامه سیاست، ۱۴ عنوان داستان را در ۱۴۸ شماره به چاپ رسانده است و روزنامه نامه رهبر نیز ۳۵ عنوان داستان را در ۷۲ شماره و روزنامه مردم نیز ۳۷ عنوان داستان را در ۹۸ شماره منتشر کرده‌اند.

مضامین به کار رفته در این داستان‌ها نیز در برگزیده ویژگی‌های رئالیسم سوسیالیستی؛ یعنی گرایش‌های سیاسی و حزبی، دیدگاه‌های ایدئولوژیک و دیدگاه‌های مردم‌گرایانه است که با توجه به توانمندی نویسندگان به شیوه‌های گوناگون مطرح شده است.

پی‌نوشت‌ها

۱. این پژوهش بر اساس نسخه‌های موجود در کتابخانه‌های ملی، تهران و مجلس شکل گرفته است و گاهی بعضی از نسخه‌های نشریات موجود نبوده است.

۲. در کتاب «حزب توده در آلمان شرقی به روایت اسناد ساواک» نام مستعار خانم ملکه محمدی، عضو کمیته مرکزی حزب توده بعد از انقلاب، «مینو» ذکر شده و در کتاب «فهرست

۱۴۸ ادبیات پارسی معاصر، سال ۱۱، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

اسامی مستعار» نام مستعار «حسینقلی مستعان» نیز این گونه آمده است؛ از این رو هویت واقعی نویسنده مشخص نیست. در مورد «ع. ا. روئین» نیز چیزی نیافتیم.

۳. جلال آل احمد از آغاز فعالیت نشریه مردم ماهانه به عنوان مدیر داخلی معرفی می‌شود و فعالیت مستمر و موثری دارد. از شماره ششم سال دوم، اسفند سال ۱۳۲۶، همزمان با انشعاب خلیل ملکی، آل احمد نیز از حزب توده جدا می‌شود و حزب نیز نام او را از این نشریه حذف می‌کند.

کتابنامه

الف - کتاب‌ها

اسکندری، ایرج (۱۳۶۸). *خاطرات سیاسی*. تهران: علمی.

خامه‌ای، انور (۱۳۶۲). *فرصت بزرگ از دست رفته*. انتشارات هفته.

سیدحسینی، رضا (۱۳۸۴). *مکتب‌های ادبی از باروک تا پارتاس*. چاپ سوم. تهران: نگاه.

کیانوری، نورالدین (۱۳۷۱). *خاطرات نورالدین کیانوری*. چاپ اول. تهران: اطلاعات.

ملکی، خلیل (۱۳۶۸). *خاطرات سیاسی خلیل ملکی*. چاپ دوم. تهران: شرکت سهامی انتشار.

لوکاج، گئورگ (۱۳۹۱). *پژوهشی در رئالیسم اروپایی*. ترجمه اکبر افسری. تهران: علمی و فرهنگی.

ناباکوف، ولادیمیر (۱۳۷۱). *درس‌های درباره ادبیات روس*. ترجمه فرزانه طاهری. تهران: نیلوفر.

هریسون، چارلز (۱۳۸۵). *هنر و اندیشه‌های اهل هنر*. ترجمه مینا نوایی. تهران: کاوش.

هلپرین، جان (۱۳۹۲). *نظریه رمان در نظریه‌های رمان*. ترجمه حسین پاینده. تهران: نیلوفر.

ب- نشریات

آزیر (۱۳۲۳) «بچه‌خور». ی. ایران زاده. سال دوم. شماره ۲۰۱ و ۲۰۲.

آزیر (۱۳۲۳) «برق سرنیزه». به آذین. سال دوم، شماره ۲۰۳.

آزیر (۱۳۲۳) «کودکان را برای چه می‌دزدیدند؟». م. ک. ز. ر. سال دوم. شماره ۱۹۲ و ۱۹۴.

بیداری ما (۱۳۲۴) «لاله» صادق هدایت. سال دوم، شماره ۶.

بیداری ما (۱۳۲۳) «دستی دستی تو آتش نمی‌اندازیم». نجمی رزم آذر. سال اول. شماره ۴.

بیداری ما (۱۳۲۳) «کارت ویزیت». مریم فیروز. سال اول، شماره ۴.

بیداری ما (۱۳۲۷) «سایه». سیمین دانشور. سال پنجم، شماره ۸ و ۹.

پیام نو (۱۳۲۴) «بزک زگوله پا». روایت یزدی. دوره دوم، شماره ۳.

بررسی گونه و محتوای ... (محمد رضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۴۹

- پیام نو (۱۳۲۴) «شنگول و منگول». روایت تهرانی. دوره دوم، شماره ۳.
- پیام نو (۱۳۲۴) «طلب آمرزش». صادق هدایت، سال دوم، شماره ۱۲.
- پیام نو (۱۳۲۴). «معرکه». بزرگ علوی. دوره دوم، شماره ۲.
- پیام نو (۱۳۲۵) «آسانو». گرد آورده شوریده شاهرودی، دوره دوم، شماره ۹.
- پیام نو (۱۳۲۵) «زن بیه زن». گردآورده کریم کشاورز، دوره دوم، شماره ۵.
- پیام نو (۱۳۲۵) «فردا». صادق هدایت. دوره دوم، شماره ۷ و ۸.
- پیام نو (۱۳۲۵) «گل به صنوبر چه گفت». گرد آورده علی ابهری، دوره دوم، شماره ۱۲.
- پیام نو (۱۳۲۵) «متل ماه پیشانی». گردآورده خسرو کوهیار، دوره دوم، شماره ۷ و ۸.
- پیام نو (۱۳۲۵) «میرزا مست و خمار و بی بی مهرنگار». گردآورده حشمت امیرابراهیمی، دوره سوم، شماره ۲.
- پیام نو (۱۳۲۵). «اجاره خانه». بزرگ علوی، سال دوم، شماره ۱۱.
- پیام نو (۱۳۲۵). «آبجی خانم» صادق هدایت. دوره دوم، شماره ۶.
- پیام نو (۱۳۲۷) «بی بی پیک». پوشکین، سال چهارم، شماره ۵.
- پیام نو (۱۳۲۷). «آب». بزرگ علوی، سال چهارم، شماره ۱.
- رزم (۱۳۲۲) «برای پسر ارباب». ن. و. نو. سال اول، شماره ۳۳.
- رزم (۱۳۲۲) «صبح امتحان». همایون. سال اول. شماره ۴.
- سروش فارس (۱۳۲۳) «تیر ناحق». فریدون توللی. سال دوم، شماره ۸۸.
- سروش فارس (۱۳۲۳) «شب اول قبر». بامشاد. سال دوم، شماره ۹۸.
- سروش فارس (۱۳۲۳) «صادق ملا رجب». فریدون توللی. سال دوم، شماره ۱۳۵.
- سروش فارس (۱۳۲۳) «کیسه کش». فریدون توللی. سال دوم، شماره ۱۳۱.
- سروش فارس (۱۳۲۴) «در اتاق دادستان». فریدون توللی. سال دوم، شماره ۱۶۴.
- سروش فارس (۱۳۲۵) «نامدار». فریدون توللی. سال چهارم، شماره ۲۶۹.
- سوگند (۱۳۲۷) «بر باد رفته‌ها». نوذر. سال اول، شماره ۱۶.
- سوگند (۱۳۲۷) «در دهکده پرلان». الف. سال اول، شماره‌های ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲ و ۱۴.
- سوگند (۱۳۲۷) «دیوانه». پ.ا. پرویز. سال اول، شماره ۲۶.
- سیاست (۱۳۲۰ و ۱۳۲۱) «کتاب آرزو» عباس اسکندری. سال بیستم، از شماره ۱ تا ۱۵۸.
- سیاست (۱۳۲۱) «کارگر» بی.نا. سال بیستم، شماره ۸۰.
- ظفر (۱۳۲۳) «بچه‌های ولگرد». م. افراشته. سال اول، شماره ۳.

۱۵۰ ادبیات پارسی معاصر، سال ۱۱، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

- ظفر (۱۳۲۳) «رای منصفانه دادگاه». م. م. سال اول، شماره ۸.
- ظفر (۱۳۲۵) «دختر قالی باف». سال سوم، شماره ۳۴۱.
- ظفر (۱۳۲۵) «سرگذشت حسن گاریچی». سلطان ابراهیم عامری. سال دوم، شماره ۲۷۰.
- مردم (۱۳۲۰) «دختر سبزی فروش». سال اول، شماره ۲۵.
- مردم (۱۳۲۰) «عمله بیکار». سال اول، شماره ۱۰.
- مردم (۱۳۲۰) «من یک کارگرم». سال اول، شماره ۳.
- مردم برای روشن فکران (۱۳۲۳) «زیر چراغ قرمز» صادق چوبک. سال دوم، شماره ۶.
- مردم برای روشن فکران (۱۳۲۳) «گل های گوشتی» صادق چوبک. سال دوم، شماره ۹.
- مردم برای روشن فکران (۱۳۲۳) «نفی» صادق چوبک. سال دوم، شماره ۴.
- مردم برای روشن فکران (۱۳۲۳) «یک زن خوشبخت» بزرگ علوی. سال دوم، شماره ۷.
- مردم برای روشن فکران (۱۳۲۴) «تابوت» جلال آل احمد. سال دوم، شماره ۴۵.
- مردم برای روشن فکران (۱۳۲۴) «سفر تجارتي». رحمت الله الهی. سال دوم، شماره ۴۱.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «استکان شکسته» ابراهیم گلستان. سال اول، شماره ۵.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «پسر آذرک» سعید نفیسی. سال اول، شماره ۶.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «پلنگ و دله» گردآورده زیور ماهوند. سال اول، شماره ۲.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «پنج دقیقه پس از دوازده» بزرگ علوی. سال اول، شماره ۷.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «جوانمرد خراسان» سعید نفیسی. سال اول، شماره ۵.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «شاعباس و دختر» گردآورده فریدون توللی. سال اول، شماره ۶.
- مردم ماهانه (۱۳۲۵) «ماه نخشب» سعید نفیسی. سال اول، شماره ۴.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «ابومنصور محمدبن عبدالرزاق» سعید نفیسی. سال دوم، شماره ۳.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «امیرزاده نافرجام» سعید نفیسی. سال اول، شماره ۹.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «آتش سده» سعید نفیسی. سال دوم، شماره ۵.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «به دزدی رفته ها» ابراهیم گلستان. سال دوم، شماره ۳.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «خائن» بزرگ علوی. سال دوم، شماره ۶.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «راهی به دیار شب» احسان طبری. سال دوم، شماره ۲.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «زندگی که گریخت» جلال آل احمد. سال دوم، شماره ۳.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «سرگذشت دیو و کوک» گردآورده فریدون توللی. سال اول، شماره ۹.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «شغالشاه» احسان طبری. سال اول، شماره ۲.

بررسی گونه و محتوای ... (محمدرضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۵۱

- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «گیله مرد» بزرگ علوی. سال دوم. شماره ۳.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «لاک صورتی» جلال آل احمد. سال اول. شماره ۱.
- مردم ماهانه (۱۳۲۶) «محیط تنگ» جلال آل احمد. سال اول. شماره ۹.
- مردم ماهانه (۱۳۲۷) «سومین پتک» احسان طبری. سال دوم. شماره ۸.
- نامه رهبر (۱۳۲۲) «ابوالحسن خان». ح. خ. سال دوم. شماره ۲۳۸.
- نامه رهبر (۱۳۲۲) «آب حوض کش». فاطمه گرگانی. سال اول. شماره ۲۳۵.
- نامه رهبر (۱۳۲۲) «حلاج شهر ل...». رواهیچ. سال اول. شماره ۶۹-۷۱.
- نامه رهبر (۱۳۲۲) «سرگذشت سکینه». ن. وثوقی. سال دوم. شماره ۲۳۹ و ۲۴۰.
- نامه رهبر (۱۳۲۲) «کیسه کش مازندرانی». ن. وثوقی. سال دوم. شماره ۲۳۳ و ۲۳۴.
- نامه رهبر (۱۳۲۲) «مرگ کارگر». ن. و. نو. سال اول. شماره ۱۲۸.
- نامه رهبر (۱۳۲۳) «توده‌ای‌ها». ا. ق. سال دوم. شماره ۳۵۱ تا ۳۶۱.
- نامه رهبر (۱۳۲۳) یاخچی دور. رواهیچ. سال دوم. شماره ۴۱۷.
- نامه مردم (۱۳۲۲) «اختراع تازه». گرمسیری. سال اول، شماره ۲۲.
- نامه مردم (۱۳۲۲) «ازدفتر خاطرات: دمپختک». ا. ق. سال اول، شماره ۹.
- نامه مردم (۱۳۲۲) «به درک که فقیر بیچاره‌ها از بین بروند». ن. و. نوید. سال اول. شماره ۶۴.
- نامه مردم (۱۳۲۲) «زندگی روزانه». بدون نام نویسنده. سال اول، شماره ۱۱۰.
- نامه مردم (۱۳۲۲) «سیاه و سفید». جهانگیر افکاری. سال اول، شماره ۱۳۷.
- نامه مردم (۱۳۲۲) «شکار شوهر». ن. و. نوید. سال اول. شماره ۸.

Persian References In English

- Eskandari, iraj. (1989). *Political memoirs*. Tehran: Elmi pub. {In Persian}
- Khamei, anvar. (1983). *Great opportunity missed*. Tehran: Hafte pub. {in Persian}
- Seyed Hosseini, Reza. (2005). *Literary schools from Baroque to Parnassus*. 3th edition. Tehran: Negah pub. {in Persian}
- Kianuri, Nouredine. (1992). *Memoirs of Nouredine Kianuri*. Tehran: Etelaat pub. {in Persian}
- Maleki, Khalil. (1989). *Political memoirs of Khalil Maleki*. 2th edition. Tehran: Sherkat sahamienteshar pub. {in Persian}
- Lukacs, Georg. (2012). *Studies in European realism*. Trans by Akbar Afsari. Tehran: ElmiFarhangi pub. {in Persian}

- Nabokov, Vladimir. (1992). *Lessons in Russian Literature*. Trans by Farzaneh Taheri. Tehran: Nilofar pub. {in Persian}
- Harrison, Charles. (2006). *Art in Theory, 1900-1990: an anthology of changing Ideas*. Trans by Mina Navai. Tehran: Kavosh. pub. {in Persian}
- Helperin, John. (2013). *Novel Theories: From Realism to Postmodernism*. Trans by Hussein Payende. Tehran: Nilofar.

Journals

- Ažir (1944). *Baby eater*. By Y. Iranzadeh. 2th Year. No 201 & 202. {in Persian}
- Ažir (1944). *Electric bayonet*. By BehAzin. 2th Year. No 203. {in Persian}
- Ažir (1944). *Why did they kidnap children?*. By M.K.Z.R. 2th Year. No 192 & 194. {in Persian}
- Bidariye ma (1945). *Lale*. By Sadegh Hedayat. 2th Year. No 6. {in Persian}
- Bidariye ma (1944). *We do not throw ourselves into the fire*. By NajmiRazm Azar. 1th Year. No 4. {in Persian}
- Bidariye ma (1944). *business card*. By Maryam Firooz. 1th Year. No 4. {in Persian}
- Bidariye ma (1948). *Shadow*. By Simin Daneshvar. 5th Year. No 8 & 9. {in Persian}
- Payame no (1945). *Goat with a bell on the leg*. 2th period. No 3. {in Persian}
- Payame no (1945). *Shangol&Mangol*. 2th period. No 3. {in Persian}
- Payame no (1945). *Ask for forgiveness*. By Sadegh Hedayat. 2th period. No 12. {in Persian}
- Payame no (1945). *Battleground*. By Bozorg Alavi. 2th period. No 2. {in Persian}
- Payame no (1946). *Assano*. Collected by Shorideh Shahroudi. 2th period. No 9. {in Persian}
- Payame no (1946). *Cobbler women*. Collected by Karim Keshavarz. 2th period. No 5. {in Persian}
- Payame no (1946). *Tomorrow*. By Sadegh Hedayat. 2th period. No 7 & 8. {in Persian}
- Payame no (1946). *What did the flower say to the spruce?*. Collected By Ali Abhari. 2th period. No 12. {in Persian}
- Payame no (1946). *Forehead moon*. collected by Khosrow Koohyar. 2th period. No 7 & 8. {in Persian}
- Payame no (1946). *Mirza Mastokhomar&bibi Mehrnwgarg*. Collected by Heshmat Amir Ebrahimi. 3th period. No 2. {in Persian}
- Payame no (1946). *Rent*. By Bozorg Alavi. 2th Year. No 11. {in Persian}
- Payame no (1946). *Abji Khanum*. By Sadegh Hedayat. 2th period. No 6. {in Persian}
- Payame no (1948). *Bibi courier*. By Alexander Pushkin. 4th Year. No 5. {in Persian}
- Payame no (1948). *water*. By Bozorg Alavi. 4th Year. No 1. {in Persian}
- Razm (1943). *For the lord's son*. By N. V. No. 1th Year. No 33. {in Persian}
- Razm (1943). *Morning exam*. By Homayoun. 1th Year. No 4. {in Persian}
- Soroush Fars (1944). *Unjust Arrow*. by Fereydoun Tavallali. 2th Year. No 88. {in Persian}

بررسی گونه و محتوای ... (محمد رضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۵۳

- Soroush Fars (1944). *The first night of the grave*. By Bamshad. 2th Year. No 98. {in Persian}
- Soroush Fars (1944). *Sadegh Mullah Rajab*. by Fereydoun Tavallali. 2th Year. No 135. {in Persian}
- Soroush Fars (1944). *kisekesh*. by Fereydoun Tavallali. 2th Year. No 131. {in Persian}
- Soroush Fars (1945). *In the prosecutor's room*. by Fereydoun Tavallali. 2th Year. No 164. {in Persian}
- Soroush Fars (1947). *Famous*. by Fereydoun Tavallali. 4th Year. No 269. {in Persian}
- Sogand (1948). *Gone with the wind*. By Nozar. 1th Year. No 16. {in Persian}
- Sogand (1948). *In the village of Perlan*. By Alef. 1th Year. No 6,7,8,9,10,12 & 14. {in Persian}
- Sogand (1948). *Crazy*. By P.A. A. Parviz. 1th Year. No 26. {in Persian}
- Siyasat (1941 & 1942). *Wish book*. By Abbas Eskandari. 20th Year. No From 1 to 158. {in Persian}
- Siyasat (1942). *manual worker*. 20th Year. No 80. {in Persian}
- Zafar (1944). *Stray children*. By M. Afrashteh. 1th Year. No 3. {in Persian}
- Zafar (1944). *Fair court verdict*. By M. M. 1th Year. No 8. {in Persian}
- Zafar (1946). *Carpet weaver girl*. 3th Year. No 341. {in Persian}
- Zafar (1946). *The story of Hassan Garichi*. by Sultan Ibrahim Ameri. 2th Year. No 270. {in Persian}
- Mardom (1941). *Girl selling vegetables*. 1th Year. No 25. {in Persian}
- Mardom (1941). *Unemployed worker*. 1th Year. No 10. {in Persian}
- Mardom (1941). *I'm a worker*. 1th Year. No 3. {in Persian}
- Mardom For intellectuals (1944). *Under the red light*. By Sadegh Chubak. 2th Year. No 6. {in Persian}
- Mardom For intellectuals (1944). *Fleshy flowers*. By Sadegh Chubak. 2th Year. No 9. {in Persian}
- Mardom For intellectuals (1944). *Someone who sells oil*. By Sadegh Chubak. 2th Year. No 4. {in Persian}
- Mardom For intellectuals (1944). *A happy woman*. By the Bozorg Alavi. 2th Year. No 7. {in Persian}
- Mardom For intellectuals (1945). *Coffin written*. By Jalal Al-Ahmad. 2th Year. No 45. {in Persian}
- Mardom For intellectuals (1945). *Business trip*. By Rahmatullah Elahi. 2th Year. No 41. {in Persian}
- Mardom monthly (1945). *Broken glass*. By Ebrahim Golestan. 1th Year. No 5. {in Persian}
- Mardom monthly (1945). *Son of Azark*. By Saeed Nafisi. 1th Year. No 6. {in Persian}
- Mardom monthly (1945). *Leopards and wolves*. collected by Zivar Mahvand. 1th Year. No 2. {in Persian}

- Mardom monthly (1945). *Five minutes after twelve*. By BozorgAlavi. 1th Year. No 7. {in Persian}
- Mardom monthly (1945). *The Gentleman of Khorasan*. By Saeed Nafisi. 1th Year. No 5. {in Persian}
- Mardom monthly (1945). *Shah Abbas and girl*. collected by Fereydoun Tavalali. 1th Year. No 6. {in Persian}
- Mardom monthly (1945). Nakhshab month. By Saeed Nafisi. 1th Year. No 4. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *Abu Mansour Muhammad ibn Abd al-Razzaq*. By Saeed Nafisi. 2th Year. No 3. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *AmirzadehNafarjam*. By Saeed Nafisi. 1th Year. No 9. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *Fire of the Century*.By Saeed Nafisi. 2th Year. No 5. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *A robbery*. By Ebrahim Golestan. 2th Year. No 4. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *Traitor*. By BozorgAlavi. 2th Year. No 6. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *A way to the land of the night*. By Ehsan Tabari. 2th Year. No 2. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *The life that escaped*. By Jalal Al-Ahmad. 2th Year. No 3. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *The story of the demon and the child*. collected by Fereydoun Tavalali. 1th Year. No 9. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *Shah Jackal*. By Ehsan Tabari. 1th Year. No 2. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *GilehMard*. By BozorgAlavi. 2th Year. No 3. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *Pink Lacquer*. By Jalal Al-Ahmad. 1th Year. No 1. {in Persian}
- Mardom monthly (1946). *Narrow environment*. By Jalal Al-Ahmad. 1th Year. No 9. {in Persian}
- Mardom monthly (1947). *The third hammer written*. By Ehsan Tabari. 2th Year. No 8. {in Persian}
- Nameyerahbar (1943). *Abul Hassan Khan*. By H. X. 1th Year. No 238. {In Persian}
- Nameyerahbar (1943). *The one who empties the water of the pool*. By Fatemeh Garkani. 1th Year. No 235. {In Persian}
- Nameyerahbar (1943). *HallajShahrL*. By Rawahich. 1th Year. No From 69 to 71. {In Persian}
- Nameyerahbar (1943). *Sakineh's story*. By N.Vosoughi. 2th Year. No 239 & 240. {In Persian}
- Nameyerahbar (1943). *Kisekeshe Mazandarani*. By N.Vosoughi. 2th Year. No 233 & 234. {In Persian}
- Nameyerahbar (1943). *Death of a worker*. By N.V.No.. 1th Year. No 128. {In Persian}
- Nameyerahbar (1944). *Tudeeha*. By A.Q. 2th Year. No Fram 351 to 361. {In Persian}
- Nameyerahbar (1944). *Yakhchidor*. By Rawaich. 2th Year. No 417. {In Persian}
- NameyeMardom (1943). *New invention*.By garmsiri. 1th Year. No 22. {In Persian}

بررسی گونه و محتوای ... (محمد رضا حاجی آقابابایی و غزاله محمدی) ۱۵۵

NameyeMardom (1943).From the diary: Dempakhtak.By A. Q. 1th Year. No 9. {In Persian}

NameyeMardom (1943).*To understand that the poor will perish*.By N. V. Navid. 1th Year. No 64. {In Persian}

NameyeMardom (1943).*Daily life*.1th Year. No 110. {In Persian}

NameyeMardom (1943).*Black and white*. By Jahangir Afkari. 1th Year. No 137. {In Persian}

NameyeMardom (1943).*Husband hunting*. By N. V. Navid. 1th Year. No 8. {In Persian}